

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2021-22
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2022
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ (Α΄ ΣΕΙΡΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Γ074

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ: 90 λεπτά

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΞΙ (6) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου απαντήσεων να συμπληρώσετε όλα τα κενά με τα στοιχεία που ζητούνται.
2. **Να απαντήσετε ΟΛΑ τα ερωτήματα.**
3. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα** στο τετράδιο απαντήσεων.
4. Να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
5. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο με μπλε πένα ανεξίτηλης μελάνης**. Μολύβι επιτρέπεται, μόνο αν το ζητάει η εκφώνηση, και μόνο για σχήματα, πίνακες, διαγράμματα κ.λπ.
6. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.

ΜΕΡΟΣ Α: ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (50 ΜΟΝΑΔΕΣ)

A1

Κ. Π. Καβάφης, «Καισαρίων»

Εν μέρει για να εξακριβώσω μια εποχή,
εν μέρει και την ώρα να περάσω,
την νύχτα χθες πήρα μια συλλογή
επιγραφών των Πτολεμαίων να διαβάσω.

Οι άφθονοι έπαινοι κι οι κολακείες 5
εις όλους μοιάζουν. Όλοι είναι λαμπροί,
ένδοξοι, κραταιοί, αγαθοεργοί·
καθ' επιχείρησής των σοφοτάτη.

Αν πεις για τες γυναίκες της γενιάς, κι αυτές, 10
όλες οι Βερενίκες κι οι Κλεοπάτρες θαυμαστές.

Όταν κατόρθωσα την εποχή να εξακριβώσω
θ' άφηνα το βιβλίο αν μια μνεία μικρή,
κι ασήμαντη, του βασιλέως Καισαρίωνος
δεν είλκυε την προσοχή μου αμέσως...

Α, να, ήρθες συ με την αόριστη 15
γοητεία σου. Στην ιστορία λίγες
γραμμές μονάχα βρίσκονται για σένα,
κι έτσι πιο ελεύθερα σ' έπλασα μες στον νου μου.
Σ' έπλασα ωραίο κι αισθηματικό.

Η τέχνη μου στο πρόσωπό σου δίνει 20
μιαν ονειρώδη συμπαθητική εμορφιά.

Και τόσο πλήρως σε φαντάσθηκα,
που χθες την νύχτα αργά, σαν έσβηνεν
η λάμπα μου — άφησα επίτηδες να σβήνει —
εθάρεψα που μπήκες μες στην κάμαρά μου, 25

με φάνηκε που εμπρός μου στάθηκες· ως θα ήσουν
μες στην κατακτημένην Αλεξάνδρεια,
χλωμός και κουρασμένος, ιδεώδης εν τη λύπη σου,
ελπίζοντας ακόμη να σε σπλαχνισθούν
οι φαύλοι — που ψιθύριζαν το «Πολυκαισαρίη». 30

(1918)

Ερώτηση

A1 (α) Να περιγράψετε τα τρία (3) στάδια της δημιουργίας ενός ποιήματος, όπως αυτά παρουσιάζονται από τον Καβάφη στο ποίημα «Καισαρίων». (μονάδες 15)

A1 (β) Να εντοπίσετε δύο (2) στοιχεία ειρωνείας στο ποίημα «Καισαρίων» και να εξηγήσετε τον σκοπό που εξυπηρετούν. (μονάδες 10)

A2

Τ.Σ. Έλιοτ, Φονικό στην εκκλησιά

[...]

Ωστόσο πηγαίναμε ζώντας.
Ζώντας και ψευτοζώντας.

25

Γιορτάσαμε τις γιορτές, πήγαμε στην εκκλησιά,
 Φτιάξαμε μπίρα και μηλίτη,
 Μαζέψαμε ξύλα για το χειμώνα,
 Κουβεντιάσαμε στη γωνιά του τζακιού,
 Κουβεντιάσαμε στη γωνιά του δρόμου, 30
 Κουβεντιάσαμε κι όχι πάντα ψιθυριστά,
 Ζώντας και ψευτοζώντας.
 Είδαμε γέννες, γάμους και θανάτους,
 Είχαμε σκάνδαλα λογής λογής.
 Είχαμε φόρους που μας βασανίζαν. 35
 Είχαμε γέλια και κουτσομπολιά,
 Εξαφανίστηκαν πολλές κοπέλες
 Ανεξήγητα, και κάποιες δεν ήτανε γι' αυτά.
 Όλοι μας είχαμε τους προσωπικούς μας τρόμους
 Τους ιδιαίτερους ίσκιους μας, τους μυστικούς μας φόβους. 40
 Μα τώρα ένας μεγάλος φόβος έπεσε απάνω μας, φόβος όχι
 του ενός μα των πολλών.
 Ένας φόβος σαν τη γέννηση και το θάνατο, καθώς βλέπουμε
 τη γέννηση και το θάνατο μόνους
 Μέσα σ' ένα κενό, ξεχωριστά.
 Φοβούμαστε ένα φόβο που δεν μπορούμε να γνωρίσουμε, που
 δε μπορούμε ν' αντικρίσουμε που κανείς δεν καταλαβαίνει,
 Κι οι καρδιές μας ξεριζώνονται το μυαλό μας ξεφλουδίζεται 45
 σαν τις φλούδες κρεμμυδιού, κι ο εαυτός μας
 χαμένος χαμένος
 Σ' έναν τελικό φόβο που κανείς δεν καταλαβαίνει. Ω
 Θωμά Αρχιεπίσκοπε.
 Ω Θωμά Άρχοντέ μας, άφησέ μας κι άφησέ μας να
 μείνουμε μέσα στην ταπεινή την ξεθωριασμένη
 κορνίζα της ύπαρξής μας, άφησέ μας μη μας ζητάς
 Ν' αντισταθούμε στη μοίρα του σπιτιού, στη μοίρα του
 Αρχιεπίσκοπου, στη μοίρα του κόσμου.
 Αρχιεπίσκοπε, σίγουρος κι ασφαλισμένος για το
 πεπρωμένο σου, άφοβος μέσα στους ίσκιους, τάχα
 λογάριασες τι ζητάς, λογάριασες τι σημαίνει
 Για το μικρό λαό, τον τραβηγμένο μέσα στο υφάδι του 50
 πεπρωμένου, το μικρό λαό που ζει μέσα σε
 μικροπράγματα.
 Το τέντωμα του νου του μικρού λαού που αντιστέκεται
 στη μοίρα του σπιτιού, στη μοίρα τ' αφέντη του,
 στη μοίρα του κόσμου:
 Ω Θωμά, Αρχιεπίσκοπε, άφησέ μας, άφησέ μας, άφησε 52
 το Δούβρο, το σκυθρωπό, και κάνε πανιά για τη
 Γαλλία. Θωμά Αρχιεπίσκοπέ μας, Αρχιεπίσκοπέ
 μας ακόμη και στη Γαλλία. Θωμά Αρχιεπίσκοπε,
 σήκωσε τ' άσπρο πανί ανάμεσα στη στάχτη
 τ' ουρανού και το πικρό το πέλαγο, άφησέ μας, άφησέ
 μας για τη Γαλλία.

Ερώτηση

A2 α) Να περιγράψετε τις συνθήκες της καθημερινής ζωής του λαού. Τεκμηριώστε αναφέροντας πέντε (5) στοιχεία από το πιο πάνω απόσπασμα. **(μονάδες 15)**

A2 β) Να αναφέρετε και να αιτιολογήσετε την τελική απόφαση του λαού που σχετίζεται με τη ζωή του και με τον Αρχιεπίσκοπο Μπέκετ, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με δύο (2) στοιχεία από το απόσπασμα. **(μονάδες 10)**

ΜΕΡΟΣ Β: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιώργος Σεφέρης, «Ο βασιλιάς της Ασίνης»

Ασίνην τε...
ΙΛΙΑΔΑ

Κοιτάξαμε όλο το πρωί γύρω-γύρω το κάστρο αρχίζοντας από το μέρος του ίσκιου εκεί που η θάλασσα πράσινη και χωρίς αναλαμπή, το στήθος σκοτωμένου παγονιού μας δέχτηκε όπως ο καιρός χωρίς κανένα χάσμα. 5
Οι φλέβες του βράχου κατέβαιναν από ψηλά στριμμένα κλήματα γυμνά πολύκλινα ζωντανεύοντας στ' άγγιγμα του νερού, καθώς το μάτι ακολουθώντας τις πάλευε να ξεφύγει το κουραστικό λίκνισμα χάνοντας δύναμη ολοένα.
Από το μέρος του ήλιου ένας μακρύς γιαλός ολάνοιχτος 10 και το φως τρίβοντας διαμαντικά στα μεγάλα τείχη. Κανένα πλάσμα ζωντανό τ' αγριοπερίστερα φευγάτα κι ο βασιλιάς της Ασίνης που τον γυρεύουμε δυο χρόνια τώρα άγνωστος, λησμονημένος απ' όλους κι από τον Όμηρο 15 μόνο μια λέξη στην Ιλιάδα κι εκείνη αβέβαιη ριγμένη εδώ σαν την εντάφια χρυσή προσωπίδα. Την άγγιξες, θυμάσαι τον ήχο της; κούφιο μέσα στο φως σαν το στεγνό πιθάρι στο σκαμμένο χώμα· κι ο ίδιος ήχος μες στη θάλασσα με τα κουπιά μας. 20
Ο βασιλιάς της Ασίνης ένα κενό κάτω απ' την προσωπίδα παντού μαζί μας παντού μαζί μας, κάτω από ένα όνομα: «Ασίνην τε... Ασίνην τε...» και τα παιδιά του αγάλματα κι οι πόθοι του φτερουγίσματα πουλιών κι ο αγέρας στα διαστήματα των στοχασμών του και τα καράβια του αραγμένα σ' άφαντο λιμάνι· 25 κάτω απ' την προσωπίδα ένα κενό.
[...] Κι ο ποιητής αργοπορεί κοιτάζοντας τις πέτρες κι αναρωτιέται, 40 υπάρχουν άραγε ανάμεσα στις χαλασμένες τούτες γραμμές τις ακμές τις αιχμές τα κοίλα και τις καμπύλες υπάρχουν άραγε

εδώ που συναντιέται το πέρασμα της βροχής του αγέρα και της φθοράς υπάρχουν, η κίνηση του προσώπου το σχήμα της στοργής εκείνων που λιγότεψαν τόσο παράξενα μες στη ζωή μας αυτών που απόμειναν σκιές κυμάτων και στοχασμοί με την απεραντοσύνη του πελάγου ή μήπως όχι δεν απομένει τίποτε παρά μόνο το βάρος η νοσταλγία του βάρους μιας ύπαρξης ζωντανής εκεί που μένουμε τώρα ανυπόστατοι λυγίζοντας σαν τα κλωνάρια της φριχτής ιτιάς σωριασμένα μέσα στη διάρκεια της απελπισίας ενώ το ρέμα κίτρινο κατεβάζει αργά βούρλα ξεριζωμένα μες στο βούρκο εικόνα μορφής που μαρμάρωσε με την απόφαση μιας πίκρας παντοτινής. Ο ποιητής ένα κενό.	45
Ασπιδοφόρος ο ήλιος ανέβαινε πολεμώντας κι από το βάθος της σπηλιάς μια νυχτερίδα ταραγμένη χτύπησε πάνω στο φως σαν τη σαίτα πάνω στο σκουτάρι: «Ασίνην τε Ασίνην τε...». Να 'ταν αυτή ο βασιλιάς της Ασίνης που τον γυρεύουμε τόσο προσεκτικά σε τούτη την ακρόπολη γγίζοντας κάποτε με τα δάχτυλά μας την αφή του πάνω στις πέτρες.	55
	60

Ασίνη, καλοκαίρι '38 – Αθήνα, Γεν. '40

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Μενέλαος Λουντέμης, Έκσταση (μυθιστόρημα, απόσπασμα)

Τίρυνθα! Μυκήνες! Άργος! Πανέμορφες πολιτείες, πετράδια ατίμητα!

Τα λιοντάρια μένουν σκαρφαλωμένα στην πύλη, έτοιμα να βρυχηθούν στο πέρασμα του ξένου. Τα περικλεή χαλάσματα βουλιάζουν κάτω απ' το χώμα και τη λήθη. Εδώ ήταν κάποτε το «Άργος». Πού είναι τώρα το Άργος; Δεν υπάρχει Άργος. Κάτι λευκές σπασμένες πέτρες κρύβονται βιαστικά κάτω απ' το κοκκινόχωμα.

Μυκήνες! Ξένε, κλάψε... Αν θέλεις να προσευχηθείς, δεν υπάρχει βωμός. Όλα είναι θρύψαλα, λιωμένα κάτω απ' το ασήκωτο πέλημα του καιρού. Κι όμως... τον παλιό κείνο καιρό όλα ήταν ολόρθα. [...]

Μια πέτρινη σκάλα μάς κατεβάζει κάτω, κάτω στα έγκατα. Εκεί έχει δροσιά, πολλή δροσιά... Κι απάνω ψηλά ακούεται το μεσημέρι που φεύγει.

Ανεβαίνουμε σε λίγο πάλι στο φως και περιηγούμαστε στους τάφους, τους περιλάλητους τάφους των Μυκηνών. Ευλογία και στους τάφους. Είναι τα μόνα μνημεία που σεβάστηκαν. Ευτυχώς... γιατί, αν οι Έλληνες ήταν αθάνατοι όσο και η δόξα των, δε θα 'χε μείνει ούτε σημαδάκι κι απ' αυτή τη δόξα. Οι Έλληνες δεν είχαν ανάγκη από Σκύθες. Ήταν οι ίδιοι και Έλληνες και Σκύθες!

Χτίζανε έργα πιτανικού μεγαλείου και κατόπι παραφρονούσαν και τα γκρέμιζαν. Ο τόπος τούτος ο γυμνός κι ηλιοκαμένος, η στέρφα τούτη γη, ή δε γεννά διόλου ή γεννά δίδυμα. Ο Περικλής ήρθε στον κόσμο μαζί με τον Ηρόστρατο. Χτίστης και χαλαστής — μαζί.

Μπήκαμε στον κυκλικό περίβολο. Οι βασιλικοί κάτοικοι των «θολωτών τάφων» είχαν λιώσει κοινότατα όπως κι εκείνοι οι άλλοι των λαξευτών τάφων, όπως κι οι άλλοι των κοινών λάκκων. Δεν είχαν μείνει παρά μονάχα οι γεμάτες φιλοσοφία και χλευασμό πέτρες... Και το χώμα, το αναλλοίωτο κόκκινο χώμα.

Θυμούμαι τώρα που είχαμε ρωτήσει το γερο-φύλακα για το δρόμο που έφερνε στους τάφους. Μας τους έδειξε αόριστα κουνώντας το αξούριστο σαγόνι του... σα να 'λεγε «όλοι οι δρόμοι φέρνουν στους τάφους».

Να, όλοι οι δρόμοι τελειώνουν σ' αυτούς και κανένας δεν άρχιζε απ' αυτούς. Κοίταξα τη μελλοθάνατη που είχα στο πλάι μου. Ύστερα τον ουρανό. Ήταν ακόμα νωρίς. Υπήρχε μπροστά μας κι άλλο καλοκαίρι. Την έσυρα ελαφρά απ' το χέρι. «Πάμε». Περίμενε να μάθει απ' τα μάτια μου: «πού;».

— Πάμε. Μας περιμένει έξω ο ουρανός. Είναι κι αυτός ένας θολωτός τάφος... μα είναι μεγαλύτερος. Πάμε.

Τρίφτηκε πάνω μου με αίσθημα υποταγής. Με τον γεμάτο στοργή κείνον αφοπλισμό της γυναίκας που υπακούει στο νόμο της αγάπης. «Δεν ξέρω πού με πας, μα ούτε χρειάζεται να ξέρω. Ξέρω ότι μ' αγαπάς, αυτό μου φτάνει».

Ξαναβγήκαμε στο φως. Ο φύλακας μας ρωτάει αν ήταν ωραίος.

— Ναι... Ωραίος ήταν.

Ωραίος είναι ο Άδης σαν πρόκειται να ξαναβγείς στο φως. Το φως... το φως! Ας το χαρούμε όσο θα υπάρχουμε εμείς, γιατί κείνο θα υπάρχει και χωρίς εμάς. Αναπνεύσαμε άπληστα τον υπαίθριο αέρα σα ν' αναπνέαμε την παρηγοριά της ζωής. Παίζανε στα μαλλιά μας οι ζέφυροι του Αργολικού. Θα πάμε να κοιμηθούμε σε μια πλαγιά. Εκεί αγκαλιασμένοι θα γευθούμε και τούτη τη βραδιά. Οι καρδιές μας τρέμουν ακόμα απ' τη λαχτάρα. Πέρασαμε απ' τη γη των νεκρών σφίγγοντας μέσα μας τη ζωή. Και την κρατήσαμε, την ξαναβγάλαμε στο φως.

Μενέλαος Λουντέμης, *Έκσταση*, Αθήνα, Πατάκης, 2015 (1943).

Ερώτηση

B1 α) Να εντοπίσετε δύο (2) κοινές αντιθέσεις στα πιο πάνω κείμενα και να τις σχολιάσετε. (μονάδες 20)

B1 β) i. Να παρουσιάσετε το σκηνικό του ποιήματος του Γιώργου Σεφέρη «Ο βασιλιάς της Ασίνης» και να εντοπίσετε δύο (2) κοινά στοιχεία με το σκηνικό του μυθιστορήματος του Μενέλαου Λουντέμη *Έκσταση*. (μονάδες 15)

B1 β) ii. Να συγκρίνετε τη συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου στο ποίημα «Ο βασιλιάς της Ασίνης» και του αφηγητή στο μυθιστόρημα *Έκσταση*. (μονάδες 15)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ